

TWORZENIE PROGRAMÓW NAUCZANIA

Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu i szkole

Barbara Skałbania

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Struktura wykładu

1. Wprowadzenie w tematykę
2. Specjalne potrzeby edukacyjne jako kategoria pojęciowa i wyzwanie dla współczesnej szkoły
3. Model szkoły włączającej jako nowy paradygmat edukacji dla wszystkich uczniów (idea, założenia i warunki realizacji inkluzji edukacyjnej)
4. Kierunki zmian polskiej szkoły – rozwój i tworzenie nowej kultury oraz tożsamości szkoły otwartej
5. Miejsce ucznia ze SPE w przedszkolu i szkole – aspekty merytoryczne, metodyczne, organizacyjne i relacyjne
6. Podsumowanie

Specjalne potrzeby edukacyjne jako kategoria pojęciowa i wyzwanie dla współczesnej szkoły

1. Specjalne/zróżnicowane potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży w świetle wybranych ujęć i koncepcji naukowych
2. Historia terminu i jego rozumienie w praktyce
3. Dziecko/uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu/szkole – stan aktualny i prognozy rozwoju
4. Specjalne potrzeby edukacyjne wyzwaniem dla polityki oświatowej i społecznej – prognozy rozwoju i kierunki zmiany kształcenia (od segregacji do inkluzji)

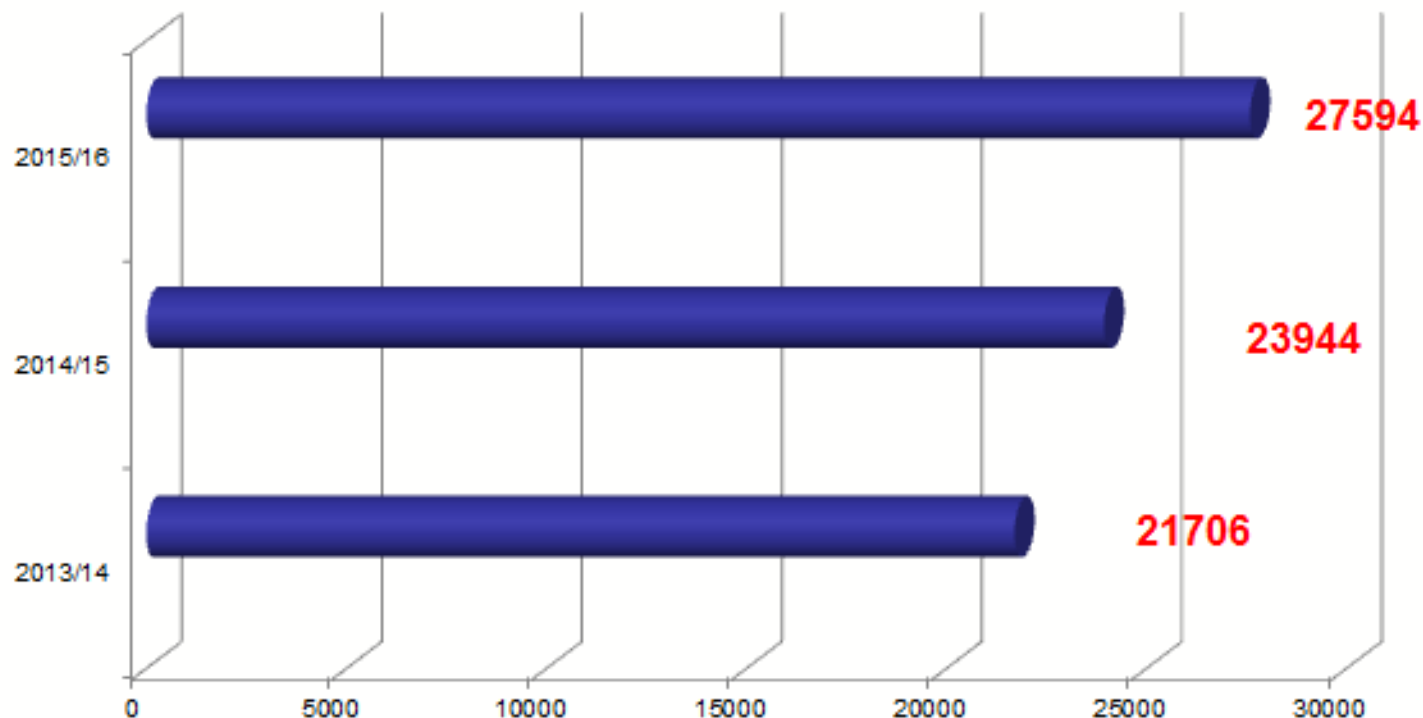
Nauczanie dzieci ze SPE

- Dzieci ze SPE powinny być nauczane przez specjalistyczną kadrę pedagogiczną w odpowiednich warunkach bazowych, przy uwzględnieniu odmiennych rozwiązań organizacyjnych (Bogdanowicz 1995, s. 217)

Uczniowie ze SPE w szkołach ogólnodostępnych

(„Oświata i Wychowanie” 2015/20016)

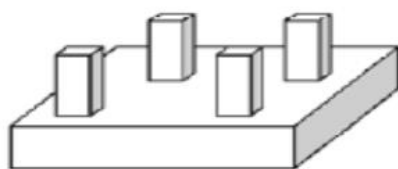
Model szkoły włączającej jako nowy paradygmat edukacji dla wszystkich uczniów

Dobry wędkarz wie, że ryby w stawie są różne. Aby je złowić, musi użyć odmiennych przynęt i sposobów, a nie jednego uniwersalnego zestawu (Kotarski 2017, s. 71)

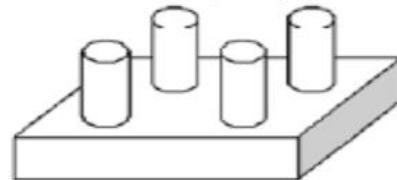
Schemat 1. Edukacja zwykła, specjalna, integracyjna, inkluzyjna¹

Edukacja specjalna

Dziecko ze specjalnymi potrzebami
Kwadratowe słupki do kwadratowych otworów
Specjalni nauczyciele
Specjalne szkoły

Edukacja zwykła

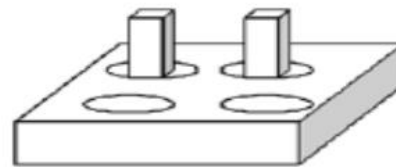

Dziecko zdrowe
Okrągłe słupki do okrągłych otworów
Normalni nauczyciele
Normalne szkoły

Edukacja integracyjna

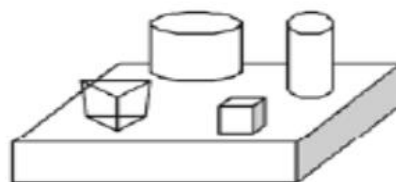

Należy odmienić dziecko,
aby pasowało do systemu
Należy zmienić kwadratowy słupek w okrągły

System pozostaje bez zasadniczych zmian
Dziecko musi się dostosować albo odejść

Edukacja włączająca

Elastyczny system

Dzieci są różne, ale mogą uczyć się razem
Dzieci różnią się: wiekiem, płcią, pochodzeniem, zdolnościami,
przynależnością do rasy, grupy etnicznej, sprawnością,
przystosowaniem itp.
Należy dopasować system do dziecka

¹ Za: *Guidelines for inclusion: ensuring access to education for all*, 2005.

Źródła edukacji włączającej

- Zmiana podejścia do człowieka i obrazu dziecka
- Humanistyczny paradygmat edukacji i idea szkoły dla wszystkich
- Zmiany podejścia do niepełnosprawności (paradygmat społeczny, a nie medyczny)
- Rozwój nauk społecznych (filozofii, socjologii, psychologii i pedagogiki)
- Uznanie praw dziecka i równego dostępu do edukacji, co wynika z członkostwa w strukturach Unii Europejskiej
- Zmiany społeczne, kulturowe (postawy wobec osób niepełnosprawnych, różnorodność i pluralizm)

Budowanie włączającej przestrzeni wokół ucznia – jaka ona ma być?

Skoncentrowana na osobie – podmiotowość ucznia

Wzmacniająca – daje siłę do pokonywania trudności

Kompleksowa – obejmuje wszystkie środowiska wychowawcze

Plastyczna – modyfikowana adekwatnie do potrzeb ucznia

Pozytywna – ważny jest potencjał a nie tylko dysfunkcje

Poszukująca – w niej szuka się najlepszych rozwiązań

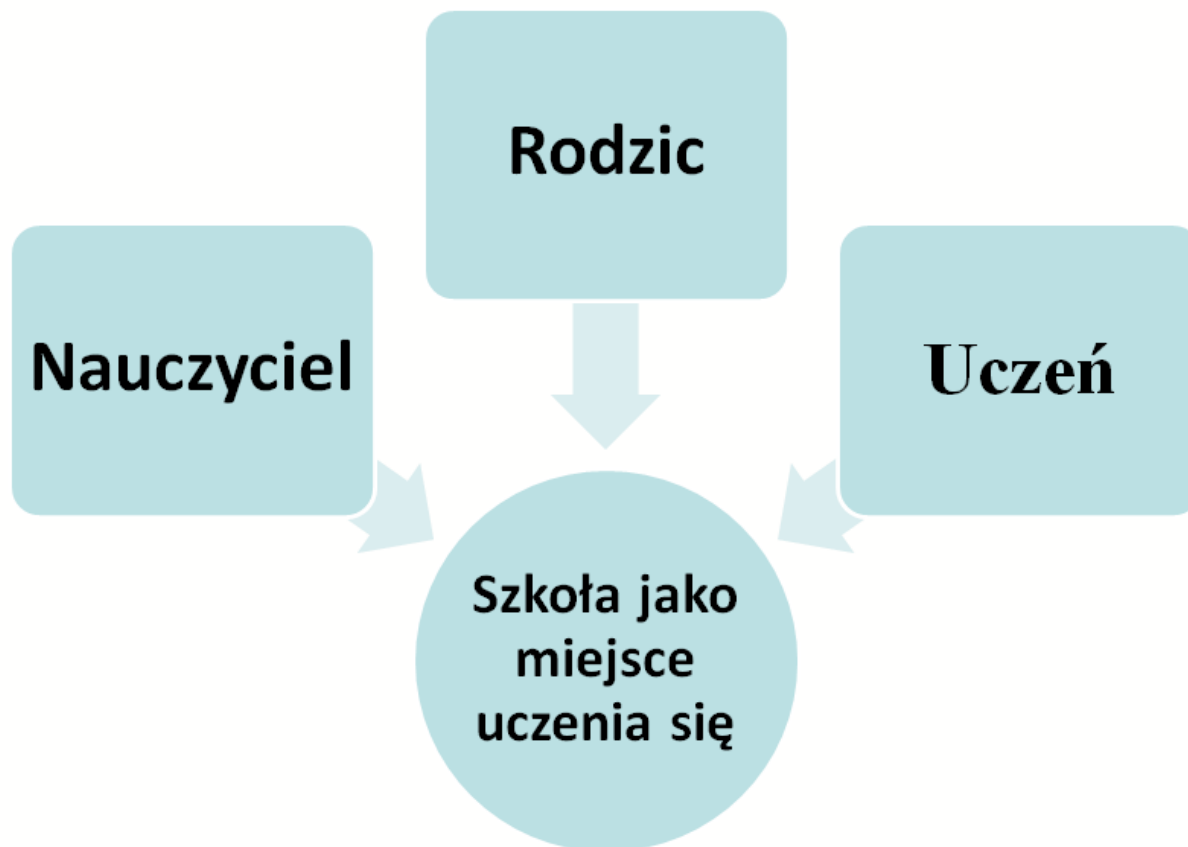
Zapraszająca – interesująca na tyle, aby uczeń chciał w niej przebywać

Łączenia – poszukuje się tego co łączy a nie co dzieli

Profesjonalna – wszyscy, którzy zajmują się uczniem są do tego przygotowani

Optymistyczna – wzbudza wiarę , że można przekraczać granice rozwojowe, należy pokonywać stereotypy (Głodkowska, 2010)

Kierunki zmian polskiej szkoły – rozwój i tworzenie nowej kultury oraz tożsamości szkoły otwartej

Znaczenie kultury prefiguratywnej i kofiguratywnej

Dostosowanie – magiczne słowo

- Wykształcenie nauczycieli i ich zawodowe przygotowanie do pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- Wypracowanie odpowiednich metod pracy uwzględniających różnorodność potrzeb i możliwości ucznia oraz jego aktywność i potrzebę bycia z innymi – metoda projektów
- Opracowanie programów nauczania zakładających większą autonomię oraz elastyczność nauczyciela
- Stosowanie diagnozy pozytywnej opartej na potencjale dziecka/ucznia
- Wypracowanie nowych zasad oceniania akcentujących wysiłek, zaangażowanie ucznia, a nie efekty jego pracy

Miejsce ucznia ze SPE w przedszkolu i szkole – aspekty merytoryczne, metodyczne, organizacyjne i relacyjne

merytoryczne	metodyczne	organizacyjne	relacyjne
Wymagania dostosowane do zidentyfikowanych możliwości – stosowanie zasad dydaktyki oraz pedagogiki specjalnej w nurcie humanistycznym	Stosowanie nowatorskich rozwiązań metodycznych z obszaru dydaktyki i terapii pedagogicznej (nauczanie polisensoryczne, techniki relaksacyjne, ćwiczenia korekcyjne i kompensacyjne)	Rozwiązania przestrzenne ułatwiające pracę dziecka w formie indywidualnej, grupowej czy zespołowej	Komunikacja dialogowa, stwarzanie szansy na uczestnictwo w grupie
Poznanie preferencji modalnej ucznia oraz jego stylu uczenia się		Organizowanie przestrzeni przyjaznej dla ucznia (miejsce dziecka w klasie)	Ograniczenie dyrektywności nauczyciela Zniesienie barier komunikacyjnych w relacji z uczniem i jego rodzicami

Podsumowanie

1. Istotą współczesnej edukacji jest próba pokonania antynomii między jednolitością kształcenia a różnorodnością rozwoju dziecka (Marek, 2013, s. 159).
2. Wg Tomlinsona różnicować należy: treści nauczania, metody, system oceniania, sposoby weryfikowania wiedzy, organizację przestrzenną klasy (za: Grzegorzewska, 2009).
3. Podstawą planowania pracy edukacyjnej są różnice między dziećmi.
4. Nauczyciel uwzględnia szerokie rozumienie inteligencji, stosując koncepcje inteligencji wielorakich Gardnera.
5. Cele nauczania ustalane są dla całej klasy i dla poszczególnych uczniów.
6. W nauczaniu uwzględnia się zainteresowania uczniów i ich indywidualny profil uczenia się.
7. W nauczaniu wykorzystuje się wiele metod nauczania, w tym uczenie się polisensoryczne/wielozmysłowe.
8. Nauczyciel nie kieruje pracą ucznia, ale wspiera jego umiejętności w stawaniu się bardziej samodzielnym.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ